

ВИВЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АПТЕЧНИХ ЗАКЛАДІВ

Ключові слова: інформаційні джерела, безперервна фармацевтична освіта, практична фармація

Важливою проблемою сучасності є формування у фахівців фармації нового соціально-економічного мислення. Сьогодні на фармацевтичному ринку працюють фахівці, які не тільки мають знання та досвід роботи за спеціальністю, а й можуть прогнозувати тенденції соціальних змін, передбачати вектор розвитку суспільства та добре орієнтуватися у біоетичних проблемах системи фармацевтичної допомоги та маркетингу [1].

Збереження та покращення здоров'я людей, надання кваліфікованої допомоги є головною метою фармацевтичної освіти, яка збігається з основною місією щодо впровадження Міжнародних стандартів фармацевтичної освіти для покращення якості охорони здоров'я. Новітні освітні інновації у фармації змінюють концепції і методи навчання так, що професії провізора доводиться вчитися і вдосконалюватися все життя. Роль безперервного професійного розвитку провізора у наданні якісної кваліфікованої фармацевтичної допомоги населенню стає все більш ваговою і необхідною. Спеціаліст, який не здатен до систематичного навчання впродовж професійної діяльності, швидко втрачає необхідний рівень компетентності і не може задовольнити потреби клієнтів аптеки та вимоги роботодавців [2].

Безперервний професійний розвиток спеціаліста принципово відрізняється від двох попередніх базових етапів фармацевтичної освіти: додипломної і систематичної післядипломної фармацевтичної підготовки, які проводять відповідно до конкретних правил та інструкцій. Безперервний професійний розвиток включає в основному самопідготовку і навчання на практиці, а не підготовку під керівництвом і контролем іншого спеціаліста або науковця [3].

Термін «освіта впродовж життя» виділяє часовий чинник безперервної фармацевтичної освіти, що передбачає не лише постійність процесу навчання, але і різноманітність його форм – формальне, неформальне та інформальне [4, 5, 6, 7].

Окрім професіоналізму й бездоганного володіння необхідними навичками та вміннями, сучасному провізору мають бути притаманні високі особистісні морально-етичні якості, гуманізм, милосердя, усвідомлений вибір професії, патріотизм та активна громадська позиція.

Підвищення рівня знань та вмінь фахівці-провізори здійснюють упродовж усієї професійної діяльності. Основними помічниками у цьому виступають періодичні професійно-орієнтовані видання.

Метою нашої роботи було вивчення джерел інформаційного забезпечення працівників аптечних закладів на прикладі Південно-Східного регіону України.

Матеріали та методи дослідження

Об'єктами дослідження були обрані аптечні підприємства 7 областей України – Запорізької, Дніпропетровської, Миколаївської, Херсонської, Одеської, Донецької та АР Крим.

Для вивчення питань цієї теми було використано один із методів маркетингових досліджень – анкетування [8]. Було розроблено спеціальну анкету. В анкетуванні приймали участь 147 респондентів. Серед опитаних 90% становили провізори, 10% – керівники аптечних закладів.

Респондентам було запропоновано перелік періодичних видань, за якими сьогодні спеціалісти фармації орієнтуються у сучасних тенденціях розвитку медицини та фармації. Перелік включав такі джерела (журнали та газети): «Провизор», «Фармацевтичний журнал», «Вісник фармації», «Ліки України», «Запорожский медицинский журнал», «Фармацевт Практик», «Фармацевтичний часопис», «Актуальні питання фармацевтичної та медичної практики», «Управління, економіка та забезпечення якості в фармації», «Еженедельник Аптека», «Аптечный аудит», «Мистер блистер», «Фармаком», «Фармацевтичний кур'єр», «Да Сигна», «Аптека», «Аптекарь», «Ремедиум», «Фармация», «Фармацевтическое обозрение», «Фармацевтична Україна» та «Новости медицины и фармации». В запропонованому переліку джерел респонденти мали вказати носій інформації – друкований або електронний (інтернет-ресурс).

Результати дослідження та обговорення

Слід відмітити, що діючі стандарти (ДСТУ 3017-95. Видання. Основні види. Терміни та визначення, ДСТУ 4826:2007. Видання інформаційні, ГОСТ 7.60-2003. Издания. Основные виды. Термины и определения) не дають чіткого визначення видів видань, окрім наукових.

Тому критерієм класифікації було запропоновано розподіл вивчаємих джерел по відомостям засновників цих періодичних видань, зазначених в самих журналах: спеціалізоване видання (СВ), науково-практичне видання (НПВ), наукове видання (НВ) та інформаційно-аналітичне видання (ІАВ) (таблиця).

Інформаційний сегмент спеціалізованих видань є самим значним серед усіх джерел інформації – його частка становить 36,4%. Частіше всього як джерела інформації спеціалісти використовували «Провизор», «Еженедельник Аптека», «Мистер Блистер» та російські видання «Аптекарь», «Аптека».

Науково-практичні видання в інформаційному полі джерел зайняли друге місце (31,8%). Лідером у цій групі став «Фармацевт Практик».

Абсолютні показники інформаційно-аналітичних та наукових видань становлять 18,2% та 13,6% відповідно (рис. 1).

Результати анкетування показали, що із 22 запропонованих інформаційних джерел затребувані респондентами усього 18 джерел. Ніхто зі спеціалістів у анкеті не вказав як джерело інформації «Запорожский медицинский журнал», «Фармацевтична Україна» та «Фармацевтическое обозрение».

Класифікація джерел інформації засновниками періодичних видань

№ з\п	Вид джерела інформації	Назва видання
1	Спеціалізовані видання	Провизор (журнал)
		Еженедельник Аптека (журнал)
		Мистер Блистер (журнал)
		Аптечный аудит (журнал)
		Аптекарь (журнал, Росія)
		Новости медицины и фармации (газета)
		Аптека (журнал, Росія)
		Да Сигна (журнал, Росія)
2	Науково-практичні видання	Фармацевт Практик (журнал)
		Фармацевтичний журнал *
		Фармаком (журнал) *
		Фармацевтичний часопис (журнал) *
		Запорожский медицинский журнал *
		Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки і практики (журнал) *
3	Наукові видання	Фармация (журнал, Росія)
		Вісник фармації (журнал) *
		Управління, економіка та забезпечення якості (журнал) *
4	Інформаційно-аналітичні видання	Ліки України (журнал) *
		Фармацевтична Україна (журнал)
		Фармацевтичний кур'єр (журнал)
		Ремедиум (журнал, Росія)
		Фармацевтическое обозрение (журнал, Росія)

П р и м і т к а: * – журнал включено до переліку видань, визнаних ВАК України.

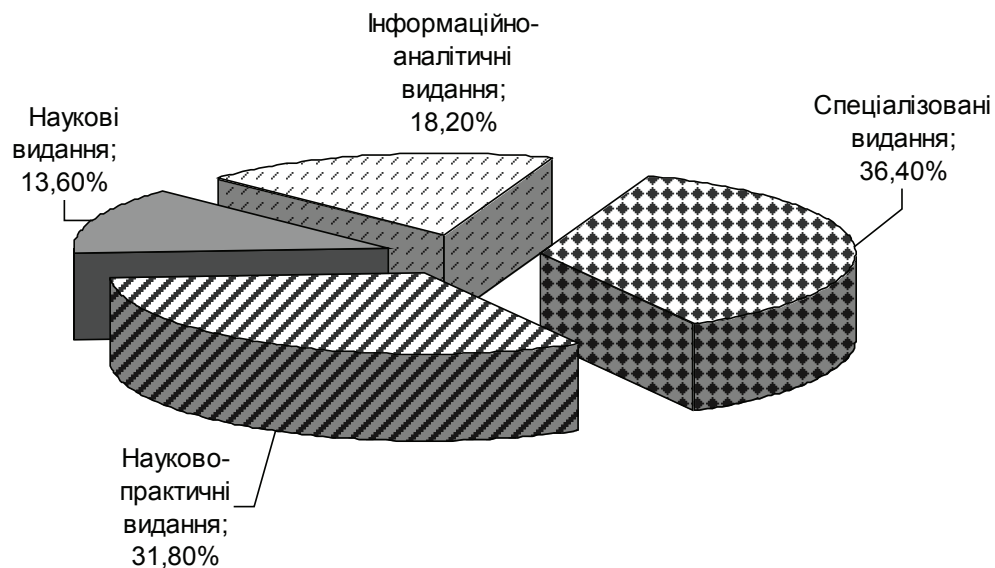

Рис. 1. Діаграма розподілу інформаційних джерел

Окрім цього, до поля зору спеціалістів аптек потрапило таке видання, як «Здорово» – додаток до журналу «Фармацевт Практик».

На наступному етапі дослідження інформаційні джерела були розподілені на групи за показниками використання спеціалістами у практичній діяльності. До першої групи увійшли видання, кількість випадків використання яких сягала понад 50%, до другої групи – 30–49%, до третьої групи – 11–29%, до четвертої – 0–10% (рис. 2).

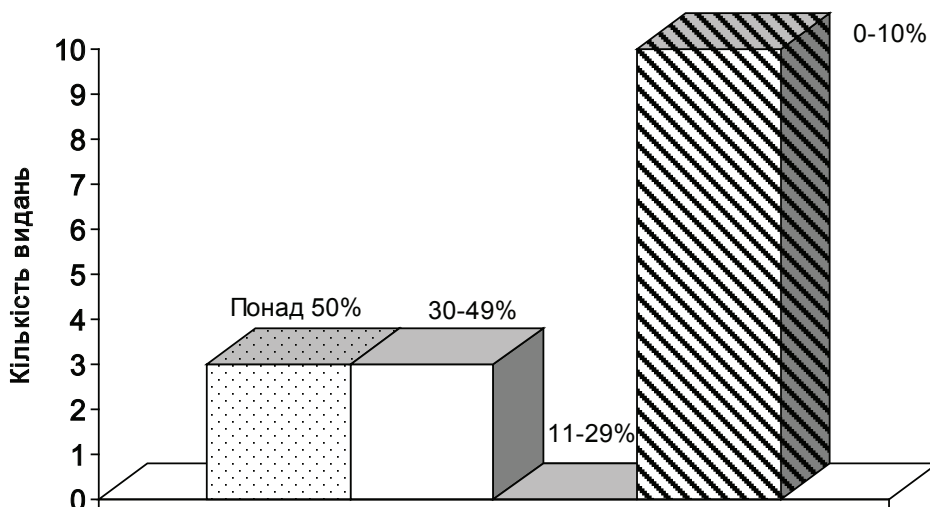

Рис. 2. Діаграма розподілу джерел інформації за частотою вибору

Слід зазначити, що керівники аптечних закладів однаково використовують інформаційні джерела як у друкованому, так і в електронному вигляді. В той самий час провізори надають перевагу інтернет-ресурсам.

Найбільшу схильність працівники аптек мають до спеціалізованих видань «Мистер Блистер» та «Еженедельник Аптека»: відповідно 63% та 60,9%. В 50% випадків респонденти зазначили науково-практичне видання «Фармацевт Практик».

Слід зауважити, що досить значною популярністю серед спеціалістів фармації користуються російські видання «Фармація» та «Аптека» (відповідно 41,3% та 39,1%). У другій групі інформаційних джерел третє місце посідає спеціалізоване видання «Провизор» (34,8%).

Щодо третьої групи інформаційних джерел, то тут спостерігається значна смуга «провалля». Тобто, існує досить великий розрив у використанні інформаційних джерел (від 10% до 30%).

Таке становище можна пояснити відсутністю мотивації у самоосвіті спеціалістів під час робочого процесу. Безперервна освіта (по їх розумінню) – це тільки курси підвищення кваліфікації, які обов'язкові один раз на 5 років. На нашу думку, керівникам аптечних закладів необхідно звернути увагу на обов'язкове включення в посадові інструкції підлеглих виконання усіх положень «Етичного кодексу фармацевтичних працівників України», у тому числі постійну самоосвіту.

Аналіз показників останньої групи показав, що хоча ця група дуже незначна за абсолютними показниками, але тут з'являється перше наукове видання – «Вісник фармації» (10,9%). Серед інформаційних джерел науково-практичного

та інформаційно-аналітичного напрямку обрані «Фармацевтичний журнал» та «Фармацевтичний кур'єр» – по 8,7%. Науково-практичне видання «Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки і практики» обрали у 6,5% випадків. Такі спеціалізовані видання, як «Аптечный аудит» та «Новости медицины и фармации» траплялися в анкетах по 4,3%.

Однаковий ступінь за кількістю випадків обрання – 2,2% – зайняли видання «Фармаком», «Фармацевтичний часопис» та «Управління, економіка та забезпечення якості».

В и с н о в к и

1. На підставі досліджень визначено основні джерела інформації з сучасних питань медицини і фармації – спеціалізовані видання «Мистер Блистер», «Еженедельник Аптека» та «Фармацевт Практик». Саме ці видання фахівці різних рівнів управління фармації однаково використовують як у друкованому, так і в електронному вигляді.

2. Незначну увагу спеціалісти приділяють вітчизняним науковим періодичним виданням, що є фаховими. Це є недоліком процесу ознайомлення провізорів з інноваційними пошуками та досягненнями науковців в галузі фармації. Враховуючи те, що основу практичної діяльності провізорів становить доказова медицина та наукові інновації, виявлена проблема потребує подальшого дослідження та оптимізації процесу післядипломної освіти.

Л І Т Е Р А Т У Р А

1. *Ткаченко Н. О., Червоненко Н. М.* Дослідження інформаційного забезпечення аптечних закладів / Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://socpharm.nfau.in.ua/files/2013/04/15T6-T-CN.pdf>

2. *Бойчук І. Д.* Безперервний професійний розвиток фармацевта – гарант підвищення якості фармацевтичної допомоги // Проблема духовності сучасної молоді: реалії та перспективи: Мат. Міжрегіон. наук.-практ. конф. молодих дослідників, 8 листопада 2007 р. – Житомир: Вид-во ПП Сахневич, 2007. – С. 93–95.

3. *Громовик Б. П., Горілик А. В.* Неперервна фармацевтична освіта в Україні: науково-методичні аспекти управлінсько-економічної підготовки. Монографія. – Львів: РАСТР-7, 2012. – 166 с.

4. *Деркач Ю.* Неформальна освіта як умова неперервного навчання молоді // Вісн. Львівського ун-ту. Серія педагогічна. – 2008. – Вип. 23. – С. 17–22.

5. *Громовик Б. П., Парновський Б. Л., Заліська О. М. та ін.* Концептуальні питання безперервної фармацевтичної освіти // Фармац. журн. – 2010. – № 3. – С. 29–37.

6. Меморандум неперервного образования Европейского Союза / Электронный ресурс. – Режим доступу: <http://www.znznie.org/docs/memorandum.html>

7. *Овчаренко С. Г.* Неформальна освіта – необхідний елемент сучасної освітньої системи / Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.vobu.com.ua/ua/info/classproff/2-0.html#prfs2>

8. *Зозулев А. В., Солнцев С. А.* Маркетинговые исследования: теория, методология, статистика. Уч. пособие. – М.: Рыбари; К.: Знания, 2008. – 643 с.

Надійшла до редакції 30. 04. 2013.

ИЗУЧЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ АПТЕЧНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ

Ключевые слова: информационные источники, непрерывное фармацевтическое образование, практическая фармация

А Н Н О Т А Ц И Я

Повышение уровня знаний и умений провизоры осуществляют на протяжении всей профессиональной деятельности. Основными помощниками в этом выступают периодические профессионально ориентированные издания.

Целью работы было изучение источников информационного обеспечения работников аптечных заведений на примере Юго-Восточного региона Украины.

Объектами исследования были избраны аптечные предприятия 7 областей. Для изучения вопросов этой темы был использован один из методов маркетинговых исследований – анкетирование. В анкетировании принимали участие 147 респондентов.

Респондентам был предложен перечень из 22 периодических изданий, по которым сегодня специалисты фармации ориентируются в современных тенденциях развития медицины и фармации.

По результатам анкетирования установлено, что основными источниками информации о современных вопросах медицины и фармации выступают специализированные издания «Мистер Блистер», «Еженедельник Аптека» и «Фармацевт Практик». Именно эти издания специалисты фармации одинаково используют как в печатном, так и в электронном виде.

Незначительное внимание специалисты уделяют отечественным научным изданиям, что является недостатком процесса ознакомления с инновационным поиском и достижениями ученых в фармации. Выявленная проблема требует дальнейшего исследования и оптимизации процесса последипломного образования.

N. O. Tkachenko, N. M. Chervonenko
Zaporizhzhia State Medical University

STUDY INFORMATION OF PHARMACY AGENCIES

Key words: information sources, constant pharmaceutical education, practical pharmacy

A B S T R A C T

Increased knowledge and skills of professionals pharmacists carry on throughout their careers. The default helpers in this act professionally oriented periodical publication.

The aim of the work was to study the sources of information for employees of pharmacy schools as an example of South-Eastern region of Ukraine.

The objects of study were selected pharmaceutical companies 7 regions. To explore the issues of the topic was used one of the methods of marketing research - questionnaires. Participated in the survey 147 respondents.

Respondents were offered a list of 22 of the periodical in which pharmacy professionals today are oriented in the current trends in medicine and pharmacy.

According to the results of the survey found that the main sources of information are special editions of «Mr. Blister», «Weekly Pharmacy» and «Practical Pharmacist». It is these publications use the same pharmacy specialists both in print and in electronic form.

Little attention is paid to specialists domestic scientific publication, which is a drawback of the process to introduce innovative search and achievements of scientists in pharmacy. Identification of the problem requires further study and optimization of post-graduate education.

Електронна адреса для листування з авторами: tkachenko@zsmi.zp.ua